

Az EME megkoszorúzza báró Orbán Balázs sírját

gedélyeket igen körülményesen, magas szintű közbenjárások révén lehetett csak beszerezni, az EME választmánya az 1937. március 31-én tartott ülésén a vándorgyűlés helyéül olyan várost igyekezett kiválasztani, ahova a szükséges hatósági engedélyt reménye lehetett megszerezni, és ahol biztosra vehette a megrendezés sikerét, vagyis volt kire támaszkodni. Így esett a választás Székelyudvarhelyre. Megtartása érdekében Willer József képviselő közbenjárt a belügyminiszternél, Jodál Gábor ügyvéd, a helyi rendezőbizottság elnöke pedig Udvarhely megye prefektusánál. Így is a prefektus csak pár nappal az összejövetel előtt szóban közölte a jóváhagyást, bizonytalanságban tartva szinte az utolsó percig a szervezőket és az érdeklődőket.

A meghívást az EME nem a város vagy a megye önkormányzata, hanem a város összmagyarsága nevében az egyházi, társadalmi és civil szervezetektől kapta. Az első világháború előtt ezt a feladatot és az azzal járó kiadásokat a városi vezetőségek biztosították. Kisebbségi körülmények között ez az út járhatatlannak bizonyult. Ilyen tudományos-művelődési rendezvényre csak a magyar egyházi és egyéb civil szervezetek vállalkoztak. Az összejövetel lebonyolítására helyi szinten rendezőbizottságot hoztak létre, amelynek elnökéül Jodál Gábor ügyvédet választották. Ilyen előzmények után tartották meg Székelyudvarhelyen a vándorgyűlést 1937. augusztus 29–31-kén. A vándorgyűlésen számos egyesületi tag és több tudományos és művelődési intézmény képviselője vett részt.

Az augusztus 28-án délután érkező vendégeket a vasúti ideiglenes megállónál a rendezőbizottság és százötven főnyi közönség fogadta, majd kocsikon, autóbusszon szállították őket szálláshelyeikre. A vendégek még aznap délután ellátogattak a Szejkefürdőre, megkoszorúzták Orbán Balázs sírját, ahol dr. Jodál Gábor mondott megemlékező beszédet a „legnagyobb székelyről”.

Az Erdélyi Múzeum Egyesület Székelyudvarhelyen 1937. augusztus hó 29–31. napjain tartott tizenharmadik vándorgyűlésének emlékkönyve (Kolozsvár, 1938)

EME-vándorgyűlés Székelyudvarhelyen

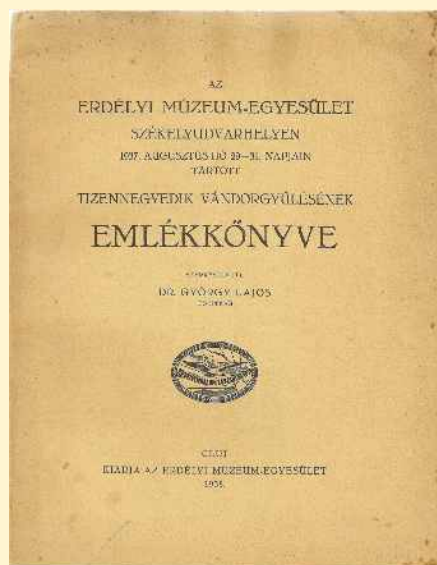
A legrangosabb erdélyi magyar tudományos intézmény, az Erdélyi Múzeum Egyesület az idén ősszel ünnepli fennállásának 150. évfordulóját. Akadémiai jellegénél fogva egy közös szervezetbe fogja a romániai magyar tudományos élet művelőit, valamint a tudományt pártolókat is. Mivel a tagság többsége főállásban különböző intézményekben tevékenykedett és tevékenykedik ma is, a tudomány művelésének, a kutató- és népszerűsítő munkának csak egy része folyt az EME kutatóműhelyeiben, más része a tagság egyéni műhelyeire hárult. Az elért eredményeket tudományos rendezvényeken vették számba és értékelték. Erre szolgáltak az évi vándorgyűlések, amelyeket különböző városokban szerveztek. Ilyen alkalmakkor a tudomány terén elért eredmények értékelése mellett széleskörű tudomány-népszerűsítő munka is folyt.

Az EME vándorgyűlései több mint egy évszázados múltra tekintenek vissza. Az egyesületnek a kommunista rendszer általi felszámolása előtt, az 1906 és 1943 közötti időszakban összesen 18 vándorgyűlést szerveztek Erdély városaiban, az elsőt Marosvásárhelyen 1906-ban, a tizennyolcadikat Besztercén 1943-ban.

A sikeresen indult és évenként megtartott vándorgyűlések sorozata az első világháború miatt megszakadt és hosszú ideig szünetelt. A háború végét követő hatalomváltás után ugyanis sokáig nem engedélyezték az ilyen jellegű rendezvények tartását, mivel a hatalom nem nézte jó szemmel azokat, irreverent megnyilvánulásokat gyanítva mögöttük. Végül is kedvezőbbre fordult a helyzet és 1930-ban, tizenhat évi szünet után, újra lehetőség nyílt a vándorgyűlések szervezésére. Az új sorozatot ismét Marosvásárhely nyitotta meg. Következett Nagyenyed, Nagybánya, Sepsiszentgyörgy, Brassó, Székelyudvarhely, Torda és 1939-ben

Gyergyószentmiklós, majd rövid megszakítás után a dési és a besztercei.

A XIV. vándorgyűlést 1936-ban Temesvárra tervezték, de engedély meg nem adása miatt kénytelenek lemondani róla. Ezután, okulva a hatalom viszonyulásából, főleg abból, hogy az en-

Másnap, vasárnap de. 11 órakor a református tanítóképző intézet tornatermében, mintegy 400 főnyi közönség jelenlétében megtartották a megnyitót. A megnyitóbeszédet br. Jósika János, az EME alelnöke mondta. Beszédében kiemelte itteni jelenlétük okát és célját. „De igazi kultúrát – mondta – csak a néplélekkel kapcsolatosan lehet teremteni. Ezért jöttünk örömmel a székelység szívébe, mert hol található több forrását a magyar népléleknek, mint éppen ebben a városban, mely oly végtelenül gazdag történelmi emlékekben... De nemcsak azért jöttünk ide, hogy a múltból lelkesedést merítsünk tevékenységünkhöz, hanem azért is, hogy a tudományok összes ágaiból tartott előadásokkal hozzájáruljunk ennek a nemzeti öntudatnak kulturális téren való megerősödéséhez és fejlesztéséhez.”

A díszülésen a hatóság részéről megjelent Mihai Constantinescu prefektus és Hecser Kálmán városi időközi bizottsági elnök, valamint az állami líceum igazgatója, az ortodox és a görög katolikus esperes. Br. Jósika János alelnök megnyitója után, a város nevében Hecser üdvözölte az EME-t. Őt dr. Jodál Gábor követte, aki a város összmagyarsága nevében szólott, aláhúzva az egyesület „szerepét a tudomány terjesztésében és a vándorgyűlés hatását az emberi méltóság felemelésében”. Záró akcióként Balogh Ernő *Az anyagok változásának visszatérő útjai* címen tartott díszelőadást.

A megnyitó után a Szabó Károly-féle étterem nagytermében 120 terítékes közös ebéd volt, ahol több köszöntőbeszéd is elhangzott. Megemlíthetjük közülük Rusan görögkeleti esperesnek egyháza és az ASTRA nevében mondott felszólalását, amelyben a művelődés jelentőségét hangoztatta. A kultúra ápolásában nincsenek ellenfelek – mondta –, s ezért szívesen üdvözli ő is a

A vándorgyűlés megnyitó díszülése.

Az emelvényen balról jobbra: Vári Albert, Dr. Tavaszy Sándor, Dr. Balogh Ernő, Dr. Jodál Gábor, Báró Jósika János, Dr. Kántor Lajos, Dr. Koleszár László, Dr. Tusa Gábor, Husz Ödön, Nyirő József.

A felvételek Az Erdélyi Múzeum Egyesület Székelyudvarhelyen 1937. augusztus hó 29–31. napjain tartott tizenegyedik vándorgyűlésének emlékkönyvében lelhetők fel (Kolozsvár, 1938. 6-7).

magyarság kultúrájának megnyilvánulását.

Augusztus 29-én és a következő két nap elhangzott 25 előadás. A vetítéssel egybekötöttet a tanítóképző rajztermében, a többit a tornateremben tartották. A Bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztály részéről tartott előadások közül megemlíthetjük Jancsó Elemér *A mai magyar irodalom irányai*, Szabó T. Attila *Anyanyelvünk szépsége*, Vámszer Géza *Népies elemek egyházművészetünkben* címűeket.

A Természettudományi szakosztály részéről Bányai János *A székelyföldi fürdőélet hajdan és most*, Boga Lajos *A falusi ember házi patikája*, Husz Ödön *Új fajok születésének lehetőségei* és Szász Ferenc pedig *Meteorit-katasztrófák* című kérdésről érkezett.

Az Orvostudományi szakosztály részéről négy ismeretterjesztő előadás

hangzott el. Koleszár László két, Orient Gyula és Schmidt Béla egy-egy előadást tartott. Nagy érdeklődés követte Koleszárnak *Az orvostudomány haladása a világháború óta* című beszámolóját.

A jog- és társadalomtudományi jellegű két előadás közül a vándorgyűlésről megjelent emlékkönyv Petrovay Tibor *A részvénytársaságoktól a szövetkezetekig* címűt közölte.

Szeptember 1-jén autóbusszal kirándulást szerveztek Homoródfürdőre, a hargitai opálbányához és Királyfürdőre.

A vándorgyűlés sikere érdekében a rendezőbizottság minden tőle telhetően is szervezett, amelynek fölöslegét, 2167 lejt az EME kiadásainak csökkentésére adományozta. Az eredményesnek elismert összegjövétel érdekében kifejtett önzetlen tevékenységért az EME választmánya Jodál Gábor ügyvédet az EME alapító tagjává, a rendezőbizottság többi nem egyesületi tagját pedig EME tagokká választotta, és a sajtótudósítás terén végzett szolgálataiért Nyirő Józsefnek hálás köszönetet mondott.

Pál-Antal Sándor

